

aedu, hull kirikuid ja kloostrid sullatud tornidega. Tatarlased laskisid saadikuid Kiievi linna rahwa juure, selle ettepanekuga, endid alla heita. Kiievlased laskisid uhkelt niisuguse ettepaneki tagasi ja lõid saadikud maha, mõtsivad nõuaks kodulinna eest seista ja Kiievi linna pühapaisid kaitsta. Rahwas oli julgem kui müst; müst, kui ta Tatarlaste liginemist kuulda sai, põgenes linnast wälja wõraste walda abi otsima. Kiiewisse tuli teine müst, Daaniel Galitski. Juba enne oli ta Tatarlastega mõidelnud ja teadis nende hirmsat jõudu ja, et tema oma wäega üksi midagi Tatarlaste wastu ei jõua teha; ta läks naabrite juure abi otsima, aga jättis Kiiewisse wahwa sõdija Dimitri, kes osaw oli sõjas ja walitsuse asjades.

Peagi piirasid Tatarlased Kiievi linna ümber oma luge mata wäekolladega. Wangerte lörinast, kaamelite ja härjade mõiramisest, hobuste hirnemisest ja waenlaste kisamisest oli linn nõnda täis, et Kiievlased teine teist kuulda ei wõinud. Dimitri ei kobilnud ära, tema ei tunnud hirmu — tema oli wahwas ja jagas kálma werega ja järele mõeldes oma laskustid wälja. Tatarlased panid omaid müüri-sõhkumise masinad töösse ja pöutasid nendega sõd ja wäwa wastu müürid. Müürid langesid wiimaks, aga müüride asemel seisid Kiievlased kui müür ja kaitsewad oma rinnaga kodulinna. Wenelased ja Tatarlased mõistlesid langede: „nooled pimestasid õhu; viigid pragisesid ja murdusid latki;“ surnuid ja surejaid sõtkuti jalgadega. Rabing tuuris õhtuni ja Tatarlased said Kiievi müürid oma kätte ja jäiwad siia wuhlusele. Kiievlased tõmbasid ennast linna tagasi ja tegiwad enestele teiwastest uued kindlused ja tõutaskwad wastu panna, nii lüua, kui jõud jaksab. Wähe lootust oli ära peateda, seda nägiwad Kiievlased, aga sellelegi ei tu'nud meele armu paluda. Ilma sõjariistadeta elanikud otisid warjupaika kirikus, wendasid lõige oma waranduse sinna ja panid seda looride peale. Seinad ei jõudnud seda raskesti kanda, murdusid sõde ja pigistasid rahwa surnuks. Sõd läks mõõda; hommik tuli ja Tatarlased, uuesti karastatud, nägiwad imelspanemisega, et neil uueste tuleb mõidelda Kiiew-

lastega. Aga neil polnud raske, lõhna hüdlast ära mõita. Wenelased mõistlesid meele ärakeitmisega, mõistlesid surmani ja laskisid oma surnukehadega terwet platsi kiriku ümber. Tatarlased mõtsivad Kiievi ja said ka wangi Dimitri; nad wiisid tema Bati ette ja Bati, imeks pannes tema wahmust ja julgust, jättis tema elusse. Aga Dimitri, et Wenemaad peasta täielisest laastamisest, andis nõuu õhtu poole minna, enne kui seal sõjawäed kokku jõuawad tulla.

Bati kuulas teda, läks edasi, lõik ära laastates, mis tee peal ette puutus ja läks wiimaks Wenemaa piirist üle. Terweristirahwa õnneks ei olnud mitte igalpool niisugust korratud oletut nagu Wenemaal; mitmed wäljamaa walitsejad ühendasid endid, astusid Mongoli rahwale wastu, panid neile tee kinni ja sundisid neid tagasi minema. Kui Bati tagasi tuli, jäi ta lõige oma sõjawäega Wolga jõe madalikule elama ja hakas oma Tatari riiki Kuld-ordaks nimetama. Siis nõudis Bati, et lõik Wene wärstid, kes elusse jäiwad, annetega tema ette pidiwad tulema, teda kummardama. Kas tahtku wõi tahtmata, teha ei wõinud midagi: tarwis minna. Wärstid ei julgenud wastu panna ja laskisid Kuld-ordusse. Siin pidiwad nad enne palju teutust kannatama, alandawaid kombeid täitma, Bati teentid kummardama, enne kui neid tema ette lasti. Paljude jüda walutas sees ja wastumeel ajas lõige were nõosse, aga mõistus ja järele-mõtlemine ütlesid, et siin midagi ei wõi parata. Mis inimene kálwab, seda tema ka leiab. Aga tülid ja umbmeel kálwasid waenu ja wiha; need laskasid üles nõdrusels, millest alandamine ja wangipõli mõrsus. Ja jõudu ei olnud kujukilt mõta, et seda häbiastawat alandamist eneste pealt ära weeretada, seda hirmsat Tatarlaste iler.

Üksikud wärstid panid Tatarlastele mehiselt wastu; aga need Wene wärstidest, kes ette mõtsivad endid mitte Tatarlaste alla anda, said hukka ja ei saanud Wenemaal ühtegi kergitust. Nõnda oli Tschernigowi müst Mikhael, seda ordusse kutsuti; ta mõttis nõuaks mitte seda teha, mis Tatarlased tema läest usu poolest nõuawad: ei kabe tule wabest läbi minna, mida Tatarlased nõundsid, arwates, et see, kes Bati ette